

Pravoslávna sv. liturgia

Bohoslužba, na ktorej sa prináša nekrvavá obeť za spásu ľudí. Na liturgii v podobe chleba a vína veriacim sa dáva skutočné telo a krv Isusa Christa. Koná sa predpoludním. Je liturgia sv. J. Zlatousteho a V. Veľkého spojenia s večerňou, alebo liturgia predomposvätených darov sa môže konať s večerňou (pôst). Kňaz nesmie doobeda nič jesť, piť ani fajčiť. Liturgia – gr. slovo = obecný, spoločný = spoločná bohoslužba . Kňaz ju nesmie vykonávať sám (večerňu a utreňu môže). Na nej sa koná eucharistia = ďakovať. Liturgiu môže vykonávať biskup a kňaz. V cudzom chráme kňaz môže vykonať liturgiu len z povolenia, vedomia miestneho kňaza. Koná sa v posvätných chrámoch a vo zvláštnych prípadoch aj inde, sv. Liturgia bez antiminsa nemôže sa vykonávať. Na jednom prestole v jeden deň sa môže konať len jedna liturgia, taktiež na jednom antiminse. Kňaz môže konať sv. liturgiu v jeden deň raz!

Poznáme tri sv. liturgie: - sv. Jána Zlatoústeho - sv. Vasiľa Veľkého - sv. Gregora Dvojeslova – pápeža rímskeho – preždeosvjaščených darov (vopred posvätených) Nemenná časť sv. liturgie pre kňaza je v Služebniku, pre kantora – Veľký zborník, Irmologion. Menná časť – Oktoich, Minea, Triod I. a 2., Veľký zborník, Apoštol – pre kantora. Pre kňaza – Evanjelium Kňaz, kt. Koná sv. liturgiu musí na nej prijímať.

Príprava kňaza

1. Duchovná :

Morálna čistota, očistiť si svedomie.

Častá sv. spoveď, snažiť sa zbaviť hnevu, nepriateľstva, nesmie padnúť do zúfalstva.

Tešiť sa na sv. liturgiu.

2. Telesná :

Telesná čistota.

Z večera nekonzumovať nadbytočné množstvo jedla a pitia a od polnoci nič nejesť a nepiť.

Pred sv. Lit. Nesmie spolu deň so ženou sexuálne žiť.

3. Modlitebná

Čas 9. (20 minút)

Večerňa (1 hod.)

Povečerie s kánonom (2 hod.)

- a) kánon Hospodu - sladšajšemu Isusu – str. 54 kánonik (čítať na nedeľu, pon., str. a sobotu). - Pokajannyj kánon – str. 161 (čítať na ut. a štv.). - Kánon krížu – 222 – na piatok
- b) kánon Bohorodičke - je v oktoichu na povečerii, na nedeľu, pon., ut., štv., piatok. - Odigitriji - putevoditeľnici – 171 – sprievodkyňa na cestách, číta sa na stredu. - Afakyst k Bohorodičke – 81 na sobotu.
- c) kánon anjelu chraniťu - 125, okrem štvrtku každý deň.
- d) denný kánon - predteči . 151 na utorok - apoštolom a sv. Nikolajovi - 181, 192 na štvrtok - všetkým svätým – 238, na sobotu. - Za zomrelým - 250, na zádušnú sobotu
4. večerné modlitby
5. ranné modlitby – ráno v druhý deň asi o jednej
6. utreňa – celá
7. časy 1., 3., 6. - 401
8. pravidlo pred sv. prijímaním - 481 - nesmie ho vynechať !
Modlitebné pravidlo pred sv. liturgiou. Skrátené podľa praktického trebnika. 1. čas 9.
2. Večerné modlitby – skrátené 3. Ranné modlitby - skrátené 4. Časy 1., 3., 6. 5.
Pravidlo pred sv. prijímaním Modlitebné pravidlo k sv. prijímaniu. Počas paschálneho týždňa. 1. kánon paschy 2. pravidlo k sv. prijímaniu 3. večerné modlitby – skrátené

Liturgia sv. Jána Zlatoústeho

- a) Koná sa po celý rok.
- b) Nekoná sa v čase, keď sa koná liturgia sv. V. Veľkého (10x do roka).
- c) Nekoná sa v čase veľkého pôstu, keď sa koná predom posvätených darov.
- d) Žiadna liturgia sa nekoná: - na veľký Piatok - v stredu a piatok syropustného týždňa. - Nie je predpísaná žiadna liturgia v pon., ut. A štv. Počas veľkého pôstu mimo strastný týždeň. V tieto dni v pon., ut. A štv. Veľkého pôstu sa môže konať predom posv. Darov, ale nie lit. Sv. J. Zlatoústeho. Vo veľký piatok sa môže konať sv liturgia, ale to len vtedy, keď na neho pripadne Blahovišenie.

Vchodné modlitby

V služebniku str. 70-74, sú to modlitby pred konaním sv. liturgie. Môžu sa konať bez epitračil'a. Kňaz si vstane pred Cárské dvere, zatvorené, 3x sa prežehná a začína.

1. Blahosloven Boh náš, načalo obyčne.
2. Tropare.
3. „Prečistomu obrazu“ – kňaz bozkáva ikonu IS CHS.
4. „Miloserdia“ – kňaz bozkáva ikonu Bohorodičky.
5. „Hospodi nisposli“ – kňaz je sklonený pred Cár. Dverami (počas).
6. Obráti sa k veriacim a prosí od nich odpustenie.
7. „Vnidu vdom“ – kňaz vchádza do olt. Časti južnými dverami.
8. 3x sa pokloní pred prestolom (hlboko).
9. Bozkáva evanjelie, kríž a prestol

Vchodné modlitby v paschálnom týždni

1. Blahosloven Boh náš
2. Christos voskrese – 3x
3. Predvarivšija utro
4. Ašče i vo hrob
5. Prečistomu obrazu
6. Miloserdija suščij
7. Hospodi nisposli
8. Vnidu v dom tvoj Po nich sa kňaz oblieka.

Obliekanie kňaza

Aj diakona v oltárnej časti. Kňaz a diakon vezme do ruky stichar, 3x sa prežehná smerom na východ a vysloví slová modlitby: Bože očisti mja hrišnaho i pomiluj mja – 3x. Potom diakon ide ku kňazovi, drží v pravej ruke stichar s orarom a prosí požehnanie a hovorí : „Blahoslovi vladyko stichar s orarem“. Kňaz žehná a hovorí slová :“Blahosloven Boh náš vsehda nyni i prisno i vo viki vikov amiň“ Diakon pobozká žehnajúcu ruku kňaza. Keď si diakon oblieka stichar, tam kde je zobrazený kríž, pobozká to miesto a hovorí patričnú modlitbu. Kňaz berie každý odev do ľavej ruky, pravou rukou ho prežehná, pobozká a povie patričnú modlitbu. (Služebnik – str. 78).

Plné oblečenie kňaza

Keď má na sebe: stichar, epitračil', narukavnice, pojas, felón. V ňom je kňaz a všetci kňazi spoluslužiaci. 1. pri slúžení sv.. liturgie (vždy). 2. Pri slúžení utreni na pasku. - v plnom

oblečení je len nastojateľ, ostatní nie sú oblečení v plnom, ale sú vo felóne + epitrachil'. 1. pri slúžení večerne v deň pasky 2. na blahoviščenije, keď pripadne na paschálny týždeň na veľkej večerni. 3. Na utreni pri vynášaní kríža - na vzdviženije - 14. 9. - V nedeľu KRESTOPOKLONNU - 1. Augusta 4. na Veľký Piatok na večerni pri vynášaní avanjelia a plaščenice. 5. Pri veľkom posvätení vody na Bohojavlenije. -kňaz oblečený v epitrachili a felóne: 1. Pri krste, myropomazaní, sobáši, jeleosvjaščeniji, na večerni pri vchode na inyni na stichirách Hospodi vozvach. 2. Na utreni: - Na začiatku utreni do Sláva svjatyj, potom dáva dole felón. - Na polyjeleji do evanjelia = potom felón dole. - Na slavoslovie veľké – spieva sa. 3. Na cárskych časoch pred roždestvom IS CHS, Bohojavlenijem a Veľký Piatok. 4. Na časoch v pon., ut. A stredy v strastnom týždni – číta sa evanje. 5. Na časoch v paschálnom týždni. 6. Na pohrebe, molebni, panachide, akafyste. 7. Na utreni od ut. – sob. V prvom týždni paschálnom. 8. Na večerni od pon. – pia. V prvom týždni paschy.

Kňaz v epitrachili

Kňaz bez epitrachil'a, ako diakon bez orára, nevykonáva ani jednu bohoslužbu. - kňaz v epitrachili vykonáva bohoslužby, ktoré sú menej slávnostné. 1. Malá večerňa, Povečerie, Polnočnica, Časy – obyčajné, rôzne modlitby, keď číta v domoch.

Oblečenie kňaza. Keď svetský človek pri slávnostiach sa oblieka do slávnostného odevu o to viac je potrebné obliekať sa do zvláštneho oblečenia, ktorým sa máme odpútať od pozemského. V starom zákone mali kňazi zvláštne oblečenie, do jeruzalemského Chrámu nemohol kňaz vchádzať a vychádzať - iba v zvláštnom oblečení. Každí svjaščenoslužiteľ (B, K, D, ČTEC) má pri vykonávaní bohoslužieb určité rúcho, ktoré má vyšší duchovný význam. Kňaz vyššej hodnosti má rúcha aj nižšej hodnosti. Kňaz mimo kňazského rúcha nosí aj diakonské. Biskup – diakonské a kňazské rúcha. OBLEČENIE ČTECA (PRIČETNYJ, DIAČOK). 1. Krátky felon – je to prvé oblečenie čteca, ktoré sa dáva iba v ten deň v ktorý sa posväcuje. 2. Stichar – priamy, dlhý odev zo širokými rukávmi. Znamená rizu spasenia i odeždu veselia, znamená čistotu a spokojné svedomie. - hovorí modlitbu (Služebnik). OBLEČENIE IPODIAKONA A DIAKONA. - ako čtec = majú stichar, mimo toho : 1. OPÁR: pás dlhý, široký, ktorým sa niekedy diakon opasuje krížom cez plecia, alebo mu visí cez ľavé plece, čtec ho nesmie nosiť. Koho biskup vysväťí za ipodiakona, toho opasuje na spôsob kríža, stále ho nosí takto = znak čistoty, preto ipodiakon po vysvätení nemôže vstupovať do manželstva! ORÁR : - lat. ORO – prosiť, modliť sa. - gr. ORA – čas 2. NÁRUKAVNICE – (poruči) – nádejať sa na pravicu Božiu a jeho pomoc, význam ako putá.

Oblečenie kňaza

1. EPITRACHIL': na krk, posväcujúca milosť kňazstva, SUHUBA BLAHODAŤ – polozenie na neho epitrachil', pri oblečení hovorí žalm 142, 2.
2. POJAS: pás, opasok, ľahší pohyb, znamená silu, hovorí sa pri jeho obliekaní modlitba Ž 17, 33-34.
3. NABEDERNIK a PALICA: dáva sa kňazovi na bedrá. - duch. meč, zbraň – slovo Božie – bojuje proti hriechom. - Pri obliekaní je modlitba Ž 32, 4 – S (prvé vyznamenanie kňaza), nosí sa na pravej strane. - Palicu – najvyššie vyznamenanie kňaza (palica – pravá str.). (NABED. – ľavá stana)
4. FELÓN: (rizy) krétske slovo – plášť, prikrýva celé telo, žalm 131, 9 – ISUSOV plášť (vojaci, V. P.).

Oblečenie biskupa

STICHAR (PODSAKOSNIK, POJAS, PORUČI, EPITRACHIL', PALICA), SAKOS: hebrejské slovo = vrecovina, podobá sa na diakonský stichar, ale má krátke rukávy. Význam ako felón pre kňaza, modlitba. OMOFOR: - veľký – znamená v preklade plece, ináč zablúdenú ovečku, robili z ovčej vlny, modlitba. - Malý MITRA: koruna trňová. Veľký omofor sa oblieka pred začiatkom liturgie, dole sa dáva pri spievaní prokinena. Malý omofor – oblieka sa po umytí rúk, počas IŽE CHERUVIMY . - DOLE po vybratí častí počas spiev. Iže cher. pred veľkým vchodom. - OBLIEKA SA na modlitbu s SYMI pred prijímate jadite. - DOLE po prizvaní sv. ducha pred IZRJADNO. - OBLIAKA sa pred VONMEM SVJATAJA SUJATYM, oblečený až do konca liturgie. - PRI CHIROTONIJI biskup má stále omofor - na VEĽKÝ PIATOK počas čítania evanjelia – večerňa – dole. LITURGIA SV. JÁNA ZLATOÚSTEHO Má tri časti: 1. Proskomídia – pred začiatkom liturgie. 2. L. Ohlašených (Katechumenov): po „ Jelici ohlašeniji izyďte“... 3. Liturgia verných: od: „ Jelici virnyj „ do konca. 1. PROSKOMÍDIA -keď viac kňazov slúži liturgiu, proskomídiu vykonáva najmladší kňaz. Kňaz, ktorý ju vykonáva, keď slúži biskup, vchodné modlitby číta sám a nie s biskupom, ostatní spolu s ním. Modlitby pri nej hovorí kňaz po tichu. Diakon nekoná proskomídiu, koná sa na žertveniku (stôl na ľ. strane od prestola). Pripraví si čašu, po jej ľavej strane je diskos, pripraví si hviezdicu, kopiju, pokrovce, vzduch, prosfory, víno a vodu. Prosfory: gr. slovo – prinášať Výroba: polohrubá múka (1kg), 1 droždie, soľ, voda, 1-2 hodiny kysne, husté cesto, 20 minút miesiť, kysnúť, miesiť, rozvalkať, vyrezať – pečiatka. - používanie 5 prosfor - plech : ob. múka + 20 minút piecť vosk - KVASENÝ CHLIEB: gr. ARTOS MT 26, 26 – ARTOS, MT 14, 22, SK 2, 42-46, 1 KOR 11, 23, nie AZIMUT – nekvasený (katolíci). Z 1. Prosfory kňaz vyreže AHNCA kopijou, najsamprv reže z pravej strany + modl. A tak ďalej, podreže ho zospodu, urobí + - zárez a obráti a položí ho na diskos. Zvyšky – antidori (namiesto darov). Z 2. Prosfory vyrežeme trojuholník - Bohorodička. Z 3. Prosfory vyrežeme 9 častíc rôznych druhov svätých, ktorí žijú na nebi a oni symbolizujú 9 činov anjelských (nehovoríme mená anjelov). 1. častica - sv. Ján Krstiteľ 2. - proroci 3. - apoštoli 4. - svätitelia 5. – mučeníci 6. – prepodní 7. – bezsrebenici 8. – Joakim a Anna a denný svätý 9. – sv. Ján Zlatoústý, keď slúžime liturgiu Vasil'a Veľkého tak on. Z 4 prosfory za živých (a, biskupov b, štátnych predstaviteľov c, ostatné drobné častice) – spomíname živých. Z 5. Prosfory za zomrelých. Nakoniec vyberie časticu za seba – z prosfory za živých – 4 prosf. 2. LITURGIA OHLAŠENÝCH Po proskomídiu kňaz okadí prestol, oltár a celý chrám, pri kadení prestola hovorí modlitbu VO HROBI PLOTSKY – str. 93 a pri kadení chrámu žalm 50. 0. Modlitby pred sv.. liturgiou (tiché modlitby) 1. A, Carju nebesnyj .. 1x - B, Sláva vo vyšných .. 2x - ruky má hore a prežehnáva C, Hospodi ustni moji .. 1x - sa pri koncoch modlitieb ! D, Kňaz bozkáva anjela a diakon bozkáva prestol E, Keď slúži diakon je tam tichý modlitebný rozhovor: K-D - namiesto Carju nebesnyj, od Paschy až do oddania sa hovorí Christos voskrese. - namiesto Carju nrebesnyj od Voznesenia do oddania sa modlíme tropar voznesenia. 2. Blahosloveno carstvo... 3. K – vezme evanjelium do rúk a s ním robí nad prestolom kríž, pri tomto je zavesa odtiahnutá, ale cárské dvere zatvorené. Zavesu odtiahneme pred tým ako začneme kadiť chrám. a. v 1. Týždni Paschy sú cárské dvere otvorené neustále celý týždeň. - a hneď : K: Christos voskrese – 1x Ka: Christos voskrese – 2x K: Stichiri Ka: Christos voskrese – 1x b. od nedele ap. Tomáša do oddania Paschy po Blahosloveno Carstvo sa spieva Christos voskrese – 3x bez veršov. Keď je BLAHOSLOVENO CARSTVO cárské dvere sú zatvorené a počas Christos voskrese sa otvoria a po skončení sa zatvoria. 2. Ektenia mala. 3. Antifon 1. 4. Ektenia mala. 5. Antifon 2. + Sláva inyni: Jedinorodnyj syne. 6. Ektenia mala 7. Antifon 3. ANTIFONY (ŽALMY) 1. poznáme VSEDNEVNYJE – každodenné - 1. Antifon: ž. 9, 2-3 - 2. Antifon: ž. 92, 1-2 - 3. Antifon: ž. 94, 1-3 - spievajú sa behom týždňa, od pon.. až do piatku, keď nepripadne žiadny sviatok, ani predprazdenstvo, ani poprazdenstvo. 2. IZOBRAZITEL'NE - 1. Antifon – ž. 102 - 2. - – ž. 145 - 3. - – Blaženstvá MT 5,3-12 - spievajú sa v sviatočné dni veľkých svätých, počnúc od sv. šesťtiročného (má na Hospodi vozvach 6 stichír), preprazdenstvo, poprazdenstvo a oddanie sviatku, v dni 50 – tnice, v nedeľu a v sobotu. 3. PRAZDNIČNÉ - sviatočné - rôzne prorocké verše zo SZ, kt. Hovoria o určitej, danej sviatočnej udalosti.

Prazdničné antifóny sa berú len na: a. Vozdviženie Kresta, Roždenstvo IS CHS. b. Bohojavlenie, Preobrazenie, Kvitna nedeľa – pohyblivá. c. Na paschu a po celý paschálny týždeň. d. Voznesenie – pohyblivý e. Päťdesiatnica 8. Vchod s evanjeliom 9. K: Premudrosť prosti 10. Ka: Vchodné modlitby – 180 - na sviatok diakon alebo kantor spieva vchodnoje. Keď slúži biskup po Premudrosť prosti diakon hovorí vchodnoje a kňazi spievajú prijdite poklonimsja + dodatok sviatku. Pridite poklonimsja - z 2. Časti: Z nemennej a mennej 1. „Pridite poklonimsja i pripadem ko CHRISTU...“ 2. prip. Sa k prvej č., je menná. M e n n á č a s ť na všedné dni od pon. – sob. Bude: „Spasi ny syne Božij vo svjatych diven syj pojuščijati aliluja“ – 3x. - v nedeľu každú ako aj každí deň od Tomášovej nedele do oddania paschy je: „Spase ny syne Božij, voskresyj iz mertvych, pojuščija ti aliluja“.

Vchodnojesaberie: na paschu a celý pasch. Týždeň. Keď slúži biskup na paschu, diakon povie vchodnoje a kňazi: pridite poklonimsja..., ako v nedeľu. - na Roždenstvo sa pridite nespieva až po poprazdenstvo: pridite poklonimsja... Spase ny syne Božij, Roždejsja od divy pojuščija ti aliluja. - na Bohojavlenie – poprazdenstvo vchodnoje: „ Pridite poklon... Spase ny syne Božij, vo Jordani krestivyjsja pojuščija ti aliluja“. - Na Voznesenie – poprazdenstvo vchodnoje: „Pridite pokln... Spasi ny syne Božij, Voznesyjsja vo slavi pojuščijati aliluja“. - Na päťdesiatnicu sa vchodnoje berie 1. Deň a 2. Deň – poprazdenstvo: „Spasi ny utišitefu blahij pojuščijati aliluja“. - Na preobrazenie – poprazd. : „ Pridite poklon. ... Spasi ny syne Božij preobrazivyjsja na hori pojuščija ti aliluja „. - Na Vozdviženie – poprazdenstvo: „Pridite poklon...“ Spasi ny synne Božij, plotiju raspnyjsja ti alilija“. Ak slúži biskup diakon povie vchodnoje a kantor spieva tak ako v poprazdenstvo. Keď neslúži B, tak len vchodnoje a pridite sa nespieva.

Na kvitnu nedeľu - vchodnoje: Nemá poprazdenstvo, keď slúži B po vchodnom: „Pridite poklon... Spasi ny syne Božij Vozsydij na žrebja pojuščija Ti aliluja“. 11. TROPÁRE A KONDAKY. - všeobecné pravidlo v chráme zasvätenom svätému: a. tropar dňu. a. kondak dňu. b. tropar chrámu. b. k. chrámu. c. tropar svätému. c. sláva: kondak svätému. d. i nyini: zastupnice (ospevuje Bohorodičku). V chráme, ktorý je zasvätený IS CHS sa berú najprv tropáre chrámu počas týždňa (v nedeľu sa trop. A kondak Ch. chrámu neberie, ale je zamenený za voskresny). V S a P v Ch. chráme sa neberie tropar Chrámu, aj vtedy ešte, keď je preprazdenstvo a popraz. Hospodského sviatku. Najprv veezmeme tropar hospodský, Bohorodičke a svätému.. Počas týždňa, keď nie je prepazd.. ani prazdnik alebo poprazd. :

Pondelok: V chráme Christa alebo Bohorodičky a. tropar chrámu a. kondak dňa: Archistratizi Božiji – 120 ZB b. t. dňa „nebesnych vojinstv“ – 120 ZB b. k. svätého dňa c. tropar svätého c. Sláva: K so svjatymi upokoj - 123 d. I nyini: k. chrámu - v chráme svätého! a. t. dňa - 120 a. kondak dňa - 120 b. t. chrámu b. k. chrámu c. t. sv. dňa c. k. svätého d. Sláva: so svjatymi - 123 I nyini: zastupnice - hl. 6

Utorok: V chráme CH, alebo B postup trop. Alebo kond. ako v pondelok, ale tropar dňa „Pamjať pravednaho“ a kondak dňa : „Proroče Božij“. V chráme svät. Ako v pondelok.

Streda a piatok: V chráme Christovom a. tropar dňa „Spasi Hospodi“ a. K sv. dňa b. t. sv. dňa b. k. sv. dňa c t. bežn. Svätého c. k. Sláva: „svjatym“ - v chráme Bohorodičky a. t. dňa a. k. dňa b. t. chrámu b. k. sv. dňa c. t. bežného svätého c. k. sláva: „so svjatymi“ d. k. inyni: „chrámu“ - v chráme s v ä t é h o ako v pondelok !!!

Štvrtok: V chráme CH alebo B a. t. chrámu a. k. dňa: „Tverdyja“ - 122 b. t. dňa: „V mirich“ - 122 - „Apostoli svjatiji“ – 122 b. k. svätého - „Pravidlo viry“ - 122 c. k. sláva: „so svjatymi“ c. t. sv. dňa d. k. inyni: „chrámu“. - v chráme svätého a. t. dňa b. t. chrámu (keď je chrám apost., tak sa tento t. vynecháva) c. t. svätého - ďalej kondaky ako v pondelok!

Sobota: V chráme CH alebo B a. t. chrámu a. k. sláva: „so svjatymi“ - 123 b. t. dňu: „Apostoli mučenicí“ - 122 b. k. inyni: „jako načatky“ - 123 „Pomjani hospodi“ - 123 - keď bežný svätý je

trochu väčší , má svoj vlastný tropar a kondak v chráme CH a B. a. t. chrámu a. k. svätého b. t. dňa: „Apostoli mučeníci“ – 122 b. k. sláva: „so svjatymi“ c. t. svätého c. k. i nyini: „jako načatky“ - v chráme svätého! a. t. dňa: a. k. sláva: „so svjatymi“ - „Apostoli mučeníci“ – 123. K. inyni: „jako načatky“ - „Pomjani Hospodi“ - 123. - V pon. – piatok keď ja slavoslovná utreňa kondak: „so svjatymi“ sa vymení a na slávu sa vezme kondak bež. Svätého. - Ak svätí majú slavoslovie, v chráme CH alebo B a. t. chrámu a. k. sláva: svät b. t. svätému b. k. inyni: chrámu - v chráme svätého. a. t. dňa : „Apostoly“ – 122 a. k. sláva: svätému b. t. svät b. i nyini: zastupnice - sobota a polyjelejný svätý, alebo svätý s bdeniem! - V chráme CH alebo B - trop. a kondak ako svätý má slavoslovie. - v chráme svätého a. t. svätého a. k. sláva: svätého b. k. inyni: zastupnice Na inyni: Bohorodičen, kondak IS CHS, k. hlasu voskresny, nikdy nie kondak svätého!!!

Nedeľa: V chráme Christovom a. t. dňa : voskresny a. k. sláva: svätého b. t. bež. Svätého b. k. inyni: dňa voskresny - v chráme Bohorodičky a. t. dňa: voskresný a. k. dňa: voskresný b. t. chrámu b. k. sláva: svät. c. t. svätému c. k. inyni: chrámu - v chráme svätého a. t. dňa: voskresny a. k. dňa: voskresny b. t. chrámu b. k. chrámu c. t. svätého c. k. sláva: svät. d. k. inyni: zastupnice Keď pripadne na hociktorý deň aj v nedeľu svätý s bdeniem t.. a k. sv. sa stále vynecháva (v chráme SV), t. j. ak je veľký svätý t. chrámu svätého aj kondak sa vynecháva! - liturgia za zomrelými „ za upokojna „ a. t. „pomjani Hospodi“ – 124 a. k. sláva: „so svjatymi“ - 123 b. t. „hlubinoju“ – 124 b. k. inyni: „tebe i stinu“ – 124 Preprazdenstvo a poprazdenstvo Christových sviatkov mimo nedele. - v chráme Christovom a. t. sviatku (predprazd.) a. k. sláva: svät. b. t. svätého b. k. inyni: prazdnika (predprazdenstva) Počas predprazd. A poprazd. sa t. a k. dňa neberú! - v chráme Bohorodičky a. t. sviatku (predpr.) a. k. prazdnika b. t. chrámu b. k. sláva: svät. c. t. svätému c. k. inyni: chrámu - v chráme sv. a. t. sviatku (predpr.) a. k. chrámu b. t. chrámu b. k. sláva: svät. c. t. svät. C. k. inyni: prazdnika - keď pripadne na tieto dni svätý s bdeniem (alebo s polyjelejom) t.. a k. chrámu sv. sa vynecháva. Preprazdenstvo a poprazd. bohorodičných sviatkov mimo nedele. - v chráme CH: a. t. chrámu a. k. chrámu b. t. sviatku (predpr.) b. k. sláva: svät. c. t. bež. Svätého c.. k. inyni: prazdnika - v chráme B: a. t. sviatku b. t. svät. a. k. sláva: svätému b. k. inyni: sviatku. - v chráme sv. a. t. sviatku a. k. chrámu b. t. chrámu b. k. sláva: svät. c. t. svät. C. k. inyni: sviatku. Predprazdenstvo a poprazdenstvo CH. sviatkov v nedeľu.. - v chráme CH. a. t. voskresnyj a. k. voskres. b. t. sviatku b. k. Sláva: svät. c. t. svät. c. k. inyni: sviatku. - v chráme B a. t. voskresny a. k. voskresny b. t. sviatku b. k. sviatku c. t.. chrámu c. k. sláva: svät. d. t. svät. d. k.. inyni: chrámu - v chráme svätého a. t. voskresny a. k. voskresny b. t. sviatku b. k. chrámu c. t. chrámu c. k. sláva: svät. d. t. svät. d. k.. inyni: sviatku Predprazdenstvo a poprazdenstvo Bohorodičných sviatkov. - v chráme CH a. t. voskresny a. k. voskresny b. t. prazdnika b. k. sláva: svätému c. t. svätého c. k. inyni: sviatku - v chráme B a. t. voskesny a. k. voskresny b. t. sviatku b. k. sláva: svät. c. t. svät. c. k. inyni: sviatku - v chráme svätého a. t. voskresny a. k. voskresny b. t. sviatku b. k. chrámu c. t. chrámu c. k. sláva: svät. d. svät. d. k. inyni: sviatku Počas predpr. A poprazd. Christ. Sviatkov mimo nedele, tropare a kondaky dňu sa neberú. Oktoich sa nepočúva počas pred. A popr. Triod' postná – v prípave. Trop. a kondaky v nedeľu počas v. pôstu sa berú triodi postnej a kvetnej. Nedeľa Mýtnika a Farizeja, Bludného syna, Mäsopustná a Syropustná. - v chráme CH: a. t. voskresny a. k. sláva i nyini: triodi - v chráme B: a. t. voskresny a. k. sláva: triodi b. t. chrámu b. k. i nyini: chrámu - v chráme sv. a. t. voskresny a. k. sláva: chrámu b. t. chrámu b. k. inyni: triodi 1. Nedeľa Veľkého pôstu - PRAVOSLÁVIA - v chrámoch CH, B, SV. : a. t. voskresny a. k. sláva i nyini triodi: „Neopisanoje slovo“ b. t. triodi „prečistomu obrazu“ 2. Nedeľa v. pôstu - SV. GRIGORIA PALAMU. - v chráme CH: a. t. voskresny b. t. triodi „Pravoslavia suitilniče“ – 662 ZB (sv. Grigorijovi). a. k. sláva: „Premudrosti zviaščenyj“ – triodi (sv. Grigorijovi) c. k. inyni: „nyini vremja“ – triodi str. 662 ZB - v chráme B a. t. voskresny a. k. „nyini vremja“ - triodi b. t. chrámu b. k. sláva: sv. Gr. Palamovi c. t. sv. Grigorijovi c. k. inynni: chrámu - v chráme sv. a. t. voskresny a. k. chrámu b. t. chrámu b. k. sláva: sv. G. Palamovi c. t. triodi c. k. inyni: triodi 3. Nedeľa v. pôstu - k r e s t o p o k l o n n á. - v chráme CH, B, SV a. t. voskresny a. k. sláva i nyini: „Ne ktomu“ – krížu b. t. sv. krížu: triodi: Spasi Hospodi“ (triodi) 4. Nedeľa v. pôstu – pamiatka J. Lestvičnika. - v chráme CH - t. voskresny - k. sláva: J. Lestvič. - t. sv..

Jána L. „Pustinyj žitel“ - k. inyni: voskresny V chráme B - t. voskresny - k. voskresny - t. chrámu - k. sláva: sv. J. L. - t. sv. J. L. - k. inyni: chrámu V chráme sv. - t. voskresny - k. voskresny - t. chrámu - k. chrámu - t. sv. J. L. - k. sláva: sv. J. L. - k. inyni: zastupnice 5. Nedelja v. pôstu – prep. M. EGYPTSKEJ. - to isté ako v nedelju 4. 6. Nedelja v. pôstu - KVETNÁ - je to Hospodský sviatok. - Vchod IS CHS do Jeruzalema, v chrámoch CH, B, SV.: a. t. zo soboty pravedn. Lazara „Obščeje voskresenije“ a. k. sláva: sviatku kvet. Nedele „Spohrebšesia tebi“ b. k. inyni: sviatku „Na prestoli“ PASCHA CHRISTOVA. a. t. „Christos voskrese“ b. ipakoj „Predvarivšija utro“ c. sláva i nyni: „Ašče ivohrob snišel jesi“ - takto sa berú k. a t. na sv.. liturgiu v pon. – sobotu! Po celý 1. Týždeň po pasche! NEDELJA ANTIPASCHY. V chráme CH, B, SV.: a. t. triodi „Zapečatanu hrobu“ b. k. sláva i nyni: triodi „Lubopytnuju desniceju“ -Od pondelka do soboty po nedeli Tomášovej v chráme CH: - t. sviatku „zapečatanu“ - t. sv. dňa - k. sláva: sv. dňa - k. inyni: „Lubopytnuju“ – svjatku V chráme B: - t. sviatku - t. chrámu - t. sv. dňa - k. sláva: sv. dňa - k. inyni: prazdnika V chráme sv.: - t. sviatku - t. chrámu - t. sv. dňa - k. chrámu - k. sláva: sv. dňa - k. inyni: sviatku Od nedele Tom. Tropar a kondak chrámu Christovho ako aj kondak chrámu B sa až do sobotnice neberie. 3.Nedelja po pasche – žien myronosíc. V chráme CH, B, SV.: - t. voskresny „Jehda snišel“ - Sydalen voskresny: „Blahoobraznij Josif“ - k. sláva: triodi: „Radovatisja mironosicam“ - k. inyni: paschy „Ašče i vo hrob“ -od pondelka do soboty po 3. Nedeli po pasche: V chráme CH a B: - t. „Blahoobraznyj Josif“ - t. „Jehda snišel“ - t. „Mironosicam ženam“ - t. bež. Sv. - k. sláva: bež. Sv. - k. i nyni: „Radovatisja mironosicam“ V chráme svätého: - t. „Blahoobraznyj Josif“ - k. chrámu - t. „Jehda snišel“ - k. sláva: bež. Sv. - t. „Mironosicam ženam“ - k. inyni: „Radovatisja mironosicam“ - t. chrámu - t. bež. Sv. 4. Nedelja po pasche - O RAZSLABLENOM. V chráme CH, B, SV.: - t. voskresny: „Da veselatsja“. - k. sláva: triodi „Dušu moju Hospodi“. - k. inyni: paschy: „Ašče i vo hrob“. Od pon. – ut. Po 4. Nedeli po pasche: V chráme CH: - t. voskresny „Da veselatsja“. - t. bež. Sv. - k. sláva: bež. Sv. - k. i nyni: „Dušu moju“. 5. Nedelja po pasche - O SAMARITÁNKE. V chráme CH, B, SV.: - t. voskresny : „Svitluju“ - t. prepolovenija: „Prepolovinušusja prazdniku“ - k. sláva: samarit. „Viroju prišedšaja“ - k. inyni: prepolov. „Prazdniku zakonnomu“. Nedelja po pasche - O SLEPOM. V chráme CH, B, SV.: - t. voskresny „Sobeznačalnoje“. - k. sláva: slepého „Duševnyma očima“. - k. i nyni: pasche „Ašče i vo hrob“. 7. Nedelja po pasche - 318 OTCOV 1. VŠEOBECNÉHO SNEMU. V chráme CH, B, SV.: - t. voskresny „Anhel'skyja sily“ - t. voznesenia „Voznesl sja jesi“ - t. otcem „Preproslavlenn jesi“ - k. sláva: otcem „Apostol propovidanie“ - k. inyni: vozneseniu „Ježe o nás“ Nedelja p ä t d e s i a t n i c e - 50. V chráme CH, B, SV.: - t. sviatku „Blahosloven jesi“ - k. sláva i nyni: sviatku „Jehda“ Nedelja všetkých svätých. V chráme CH, B, SV.: - t. voskresny „S vysoty snišel jesi“. - t. nedeli: „Iže vo vsem miri“. - k. sláva i nyni: „Jako načatky“ – 123 ZB. 12. TRISVJATOJE. - „Krestu tvojemu poklaňajemsja vladyku“ - 2x do roka. a. na Vozdviženie čest. I životvor. Kresta – (lit. Sv. J. Zlatoústeho) b. Nedelja 3. V. pôstu – Krestopoklonnú (lit. V. Veľ.). - „Jelici vo Christa krestitesja“ - 6x do roka. 1. na Roždestvo IS CHS (L. sv. J. ZL.) 2. na Bohojavlenie (J. ZL.) 3. sobota pravednaho Lazara (J. ZL.) 4. Veľká sobota (J. ZL.) 5. Od nedele paschy až do svetlej soboty (svetlý týždeň) – lit. Sv. J. ZL. 6. Na Päťdesiatnicu (J. ZL.) 13. PROKINEN – keď je poprazdenstvo, berie sa prokinen sviatku každý deň – ten istý. 14. APOŠTOL 15. EVANJELIE: „Ot Joanna, svjataho jevanhelia čtenie“ 16. EKTENIE RÔZNE - ekteniu za zdravím berieme na suhubej ektenii, do predposlednej prosby vsúvame ekteniu za zdravie. Po suhubej môžeme brať ekt. Za zomrelých, po nej idú ešte 3 krátke ektenie. 19. IŽE CHERUVIMY Namiesto neho sa spieva: 1. Večery tvojeja tajnyja – 757 (ZB) – Veľký štvrtok (L. sv. V. Veľ.) 2. Da molčit vsjakaja ploť – 841 (ZB) – Veľká sobota (V. Veľ.) 20. EKTENIA PROSITEĽNA 21. VIRUJU 22. Dostojno i pravedno 23. Svjat, Svjat, Svjat 24. Prijmite jadite 25. Dostojno jest' - Na svjatok CH a B, poprazd. a oddanie sa berie veličanie, alebo 9. Pieseň. 26. EKTENIA PRROSITEĽNA 27. OTČE NAŠ 28. JEDIN SVJAT 29. PRIČASTEN 30. „SO STRACHOM BOŽIM“ 31. „BLAHOSLOVEN HRJADYJ“ - v 1. Týždeň paschy sa spieva „Christos voskrese“ 32. „SPASI BOŽE“ – kňaz 33. „VIDICHOM SVIT“ – kantor - namiesto vidichom svit od paschy do voznesenia sa spieva „Christos voskrese“ (40 dní) - od voznesenia do 50-nice berieme tropar voznesenia. 34. „Da ispolnatsja“ - 1. Týždeň po pasche „Christos voskrese“ 35. EKTENIA 36. MODLITBA ZA A MVONA 37. BUDI IMJA

HOSPODNE – 3x+33žalm - 1. Týždeň po pasche „Christos voskrese“ 38. ODPUST. LITURGIA SV. VASIĽA VEĽKÉHO. - 10x do roka. 1. Navečerie roždestva IS CHS (deň pred) 2. Navečerie bohojavlenia 3. V deň sv. VasiĽa VeĽkého – 1. 1(14.I.) 4.-8., 1.-5. NedeĽa VeĽkého pôstu 9. VeĽký štvrtok 10. VeĽká sobota. 1., a 2., NAVEČERIA: sv.. VasiĽa VeĽkého je liturgia, len keď pripadne nevečerie od pon. Do piatku .. Keď pripadne na sobotu, nedeĽu, koná sa liturgia sv. J. Zlatoústeho bez večerní a na samotný sviatok ROŽDESTVA IS CHS a BOHOJAVLENIA sa potom koná sv. V. VeĽkého liturgia. Keď sviatok pripadne na nedeĽu, pondelok koná sa liturgia sv. VasiĽa V. a na navečerie liturgia sv. J. Zlatoústeho. Liturgia sv. VASIĽA V. ak sa koná na navečerie je spojená s večerňou, takisto na veľký štvrtok a veľkú sobotu! ZVLÁŠTNOSTI LIT. Sv. V. V. - tiché modlitby sú dlhšie a kantor musí spievať pomalšie. - Pred „Prijdite jadite“ hovorí kňaz „Dade svjatym svojim učenikom i apostolom rek“ - Namiesto Dostojno jest’ – O tebbi radujetsja.

Liturgia spojená s večerňou

5x do roka. Navečerie roždestva IS CHS, Bohojavlenia, VeĽký štvrtok, VeĽká sobota, na Blahoviščenje, keď pripadne sviatok od pon. do piatku počas v. pôstu.

Liturgia sv. V. V. a J. Z. s večerňou

1. Blahosloveno carstvo 2. Načalo obyčne 3. 103. Žalm 4. Mirna ektenia 5. Stichiri na hospodi vozvach 6. Vchod s evanjelium 7. Svite tichij 8. Prokinen 9. Parimije 10. Ekt. Mala 11. Trisvjatoje: vo v. sobotu „Jelici vo Christa“ 12. Prokinen 13. Apostol 14. Evanjelie - ďalej ako obyčajne! Liturgia predom posvätených darov. - sv. Gregora Dvojeslova, Pápeža Rímskeho - na nej nedochádza k premeneniu chleba a vína, dary boli posvätené na inej liturgii, koná sa počas v. pôstu. Doba konania: 1. v stredu a piatok od 1. po 6. Týždeň v. pôstu. 2. v utorok a štvrtok 5. Týždňa v. pôstu. 3. v pon, ut. a stredu posledného týždňa VP. 4. V pon., ut. a štvrtok od 2. Týždňa VP na sviatok 40 mučeníkov, nájdenie hlavy sv. Jána Krstiteľa. - môžeme konať túto liturgiu od pon.-pia. Počas v. pôstu – počas potreby (na farnostiach – nie sv. J. Zlatoústeho). 2. PRÍPRAVA AHNCA - na riadnej liturgii dopredu – v nedeĽu, sobotu - pri premenení ahncov hovoríme v jednotnom čísle nie v množnom. - Pri slovách Sviataja Sviatych kňaz dvíha vš. Ahncov naraz. - Jedného rozdelí na 4 časti, ostatných (na I. predom posv. Darov), vezme krv z kalicha, prevráti ahnca na opačnú stranu a lyžičkou poleje krvou tohto ahnca. - Týchto ahncov uschová na prestole, v darochraniteľnici alebo diskose. 3. VCHODNÉ MODLITBY - tie isté ako na lit. Sv. J. Zlat., len sa vynecháva modlitba: „Hospodi nisposli ruku tvoju“. 4. OBLIEKANIE KŇAZA - tu nehovorí žiadne modlitby na obliekanie, len ho žehná a hovorí: „Hospodi pomolimsja“, „Hospodi pomiluj“. - Umývanie rúk je aj s modlitbou, proskomídia sa nekoná. Prvá časť lit. Je nahradená večerňou do Svite tichij. POSTUP: - Diakon hovorí (K) „Bože očisti mja hrišneho“ – 3x, iba sa ukláňa kňazovi pred prestolom, potom iba pred ikonostas a hovorí: 1. „Blahoslovi vladyko“, kňaz: Blahosloveno carstvo“, - kňaz zatvára cárské dvere. 2. „Prijdite poklonimsja“ – 3x 3. 103. Žalm - kňaz počas neho číta večerné modlitby od 4. Do 7. A vynecháva 1. – 3. – budú sa čítať neskôr. 4. Ektenia mirna 5. Kafyzma: 1. – 1/3. Kaf. sa číta. - v čase spievania kafyzmy kňaz otvára celý antimins, evanjelium sa odkladá, na antimins položíme diskos. V 2. Kafyzme kňaz okuruje prestol, robí hlboký poklon a z darochraniteľnice prenáša ahnca na diskos. 3. Kaf. – hlboký poklon pred prestolom, zbožne berie do rúk diskos a prenáša ku žertveniku. Diakon kadí + sviečka. Diskos kňaz položí na žertvenik a doplňuje víno a vodu (bez slov pri vlievaní, nežehná sa, tieto dary sa pokladajú, pokryv., hviezdička, AER. - Kňaz číta 1. Svitlen, postaví evanjelium, otvorí antimins a vyberie ahnca, položí ho na diskos a postaví na prestol – antimins. 6 Ekt. Mala 7. Kafyzma: 2. – 1/3kaf. - kňaz kadí prestol 3x zo všetkých 4 strán. - Číta 2. Svitilničnú modlitbu 8. Ekt. Mala 9. Kafyzma : 3. – 1/3 kaf. - číta sa 3. Svit. Modl., prenáša ahnca z prestola na žertvenik, naleje víno do čaše a vodu, okadí pokrovce a prikryje diskos a kalich. - Nehovorí modlitby nad pokrovcom, len hovorí: „

Hospodi pomolimsja“, „Hospodi pomiluj“ a nakoniec povie: „Molitvami sv. otec našich Hospodi Isuse Bože náš, pomiluj nás“. - Potom sa vráti pred prestol, zloží antimins a naňho položí evanjelie. 10. Ekt. Mala 11. Stichiri na hospodi vozvach - okuruje chrám. Na SLÁVA: otvára cárské dvere, kňaz – modlitba vchodu. 12. Vchod s kadidlom - pred ikonostasom diakon: Blahoslvi Vladyko vchod. - vchod s evanjeliom – máme 5 prípadov: - 1. a 2. obrítenie hlavy sv. J. Krstiteľa na pon.-pia. (febr.) – číta sa apoštol. - Keď 40 muč. Sevastijskich pripadne na pon.-pia. (marec) - V poslednom týždni v. pôstu v pon., ut., sredu (apoštol sa nečíta iba evanjelie) D: „Premudrosť prostí“, K: Ako obyčajne 13. Svite tichij. 14. Prokinen. Z horného miesta: Vonmem, Mir vsim, prokimen. 15. Parimija - mimo strastného týždňa 5 kníh mojžiš. A príslovia, v ňom Izajáš a Jób – čítanie z nich. Počas 1. Čítania zatvárajú sa cárské dvere, pred 2. Čítaním kňaz berie kadidlo a sviečku so svietnikom D: „Povelite“ K: „Premudrosť prostí“ a robí kríž pred prestolom a potom ku veriacim: „Svit Christov prosviščajet vsich“, kantor: „Pričtej čtenie“, „Vonmem“, zatvárajú sa cárské dvere, po prečítaní kňaz: (+kadidlo) „Mir Ti, premudrosť!“ 16. Prokinen. 17. Premudrosť: Svit Christov – kňaz žehná veriacich so sviecou a kadidlom, veriaci na kolenách, hlavy k zemi. 18. Parimija 19. Da ispravitsja – veriaci na kolenách, na poslednom stichu ide ku žertveniku – kňaz a tu ešte okuruje dary i Da ispravitsja (do polovice spieva). 20. Modlitba Efréma Syrína a 3 poklony. 21. Keď sa číta evanjelium po tej modlitbe ide prokimen, apoštol a evanjelie. 22. Ektenia: od krestopoklonnej sa pridáva ešte 1 ektenia. 23. Nyni sily (prenos darov) - na rozhlas otvára kňaz cárské dvere, berie kadidlo + okurovanie chrámu (50žalm), vracia sa späť, potom 3x spolu s diakonom vysl. Pieseň: Nyni sily, kňaz kadí, odovzdá kadidlo, robí hlboký poklon a dáva aer diakonovi, aj kadidlo a ostatné veci, kňaz najsamprv čašu nad diskos, cúva. 24. Veľký vchod - kňaz prenáša dary zo žertvenika na prestol, nehovorí žiadnu modlitbu, veriaci na kolenách , hlava k zemi, nič nespievajú. 25. Modlitba Ef. Syrína + 3 poklony. - zatv. Sa cárské dvere a záves sa zaťahuje do polovice. 26. Ektenia 27. Otče náš 28. K: „Vonmem preždeosvjaščennaja svjataja svjatyh!“ (záves dotiahne do konca). Pri nich, pod aerom sa dotýka prstami ahnce, potom ich odkrýva, pokrovec skladá a tu ide drobenie, prijíma teplotu – nežehná ju a nič nehovorí. Keď slúži sám kňaz prijíma len tu časticu CHS, víno nepoužíva, keď s diakonom, tak používa, ale diakon nie (až na konci prijatí používa), kňaz ako zapivku! 29. Prijímanie veriacich. 30. Da ispolňatsja. 31. Ektenia. 32. Odpust. Postup, nemenná časť – 647 ZB, menná č. je v triodi postnej. Na Hospodi vozvach berieme stichiri na 6 z triodi a z minei na 4. Spolu na 10., z Minei berieme stichiri na Hospodi vozvach zo svätého, ktorého bude pamiatka na ďalší deň. PRÍPRAVA AHNCA - Na každým ahncom do slov JEDINOD VOJIN až nad posledným: I ABIJE IZYDE KROV I VODA – jeden a ten istý IS CHS! - Dary sa posväcujú naraz, hovoríme v jedn. č. - Vonmem SVJATAJA SVJATYCH, kňaz pozdvihuje všetky ahnce spoločne, po prijímaní kňaza a diakona – napájanie (na zárezy, do toho sa lyžičkou vlieva euch. Krv, v podobe kríža to robiť a pokladá sa vrchnou stranou dole na tú nádobu). - deti do 7. rokov neprijímajú na liturgii preždeosvjaščených darov. Eucharist. pôst – z večera VŽDY: POSLIDOVANIE KU PRIČAŠČENIU, RANNÉ a VEČERNÉ MODLITBY. - kňaz keď sa spovedá, je bez epitrichiľa, spovedá sa pred kňazom! „SOBORNAHO POSLANIA PETROVA (JUDINA, JOANNOVA) ČTENIE!“ „BLAHOSLOVĽAJETSJA I OSVJAŠČAJETSJA ZILO (sviečky...). OKROPLENIJEM...“.